

واکاوی سازه های تاثیر گذار بر انگیزش شغلی مددکاران ترویجی

(مطالعه موردی استان خراسان جنوبی)

کد 354

سمیرا ادیب^۱، کوروش روستا^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی- دانشگاه آزاد اسلامی بیرجند و عضو باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد اسلامی بیرجند

۲- استادیار ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند

مشهد - بلوار توس - خیابان فدک - فدک ۲ - سمت چپ - بن بست اول - پلاک ۱۷۶ samira.adib@yahoo.com

کد پستی: ۹۱۹۶۹۱۳۴۴۳

تلفن: ۰۵۱۱۶۶۲۴۰۲۸ - ۰۹۳۵۸۹۷۸۵۳۹

مقدمه :

بررسی و شناخت نقش ساکنان روستاها در چارچوب مباحث مرتبط با توسعه منابع انسانی ، بدون شک پیش شرط موفقیت در تدوین و اجرای برنامه های توسعه روستایی - کشاورزی است. برای بالا بردن کیفیت و اثر بخشی آموزش ها ، حضور فعالانه رهبران محلی در جامعه روستایی می تواند واجد اثرات ویژه ای باشد . این گروه با ایفای نقشی واسط ، به بهترین شکل می توانند تغییرات بایسته ای را در عرصه های اجتماعی انتشار داده ، منشا و موجب پدیداری دگرگونیهای اجتماعی مثبتی گردد . علاوه بر ایفای نقش کلیدی در رسانش نوآوری ، این رهبران از طریق برقراری ارتباطی دایمی و محکم بین سازمان های متولی امر و جامعه روستایی ، می توانند نقش کلیدی در فرآیند توسعه روستایی به عهده گیرند. از این جهت است که برای تضمین موفقیت طرحهای ترویجی ، استفاده از مددکاران ترویجی مؤکدا مورد توصیه قرار گرفته است (امینی ، ۱۳۸۷). لذا موفق شدن به عنوان یک مربی یا رهبری کننده تمرین ، نیاز به شناخت همه جانبه انگیزش دارد که شامل شناخت عوامل مؤثر بر آن و شیوه های افزایش انگیزش در افراد و گروهها است (شفیق زاده ، ۱۳۸۱) . همچنین برقرار شدن و ادامه پیدا کردن راحت تر ارتباط بین مردم روستایی با رهبران محلی و یا مروجان ترویجی و نیز درک متقابل بهتری که اینان از یکدیگر خواهند داشت ، از جمله دلایلی بوده است که بدون شک سازمان جهاد کشاورزی در پروژه ای بنام پروژه مددکاران ترویجی به تشکیل نهاد رهبران محلی برای روستاییان پرداخته است (امینی ، ۱۳۸۷) . سازمان ترویج کشاورزی از سال ۱۳۶۴ ، با توجه به پراکندگی مناطق روستایی ، وجود اقلیم های متفاوت و تنوع در محصولات کشاورزی ، اقدام به شناسایی ، سازماندهی و آموزش افرادی از بین نیرو های محلی ، تحت عنوان مددکاران ترویجی کرد . جهاد سازندگی نیز در سال ۱۳۶۴ ، آیین نامه نیروهای معین را به تصویب رسانده ، از سال ۱۳۶۵ به استان ها ابلاغ شد . این افراد در سال ۱۳۷۰ به دنبال بازشناسی نیروهای معین ، تحت عنوان جدیدی به نام مروج روستایی قرار گرفته ، بعد از اقدام دو وزارتخانه جهاد سازندگی و کشاورزی ، با عنوان کلی مددکاران ترویجی به خدمات خود ادامه دادند (محمدی ، ۱۳۸۰) . از اینرو تعیین ، تشخیص و بررسی عوامل انگیزش شغلی این قشر باید بطور خاص مورد نظر دست اندر کاران و برنامه ریزان قرار گیرد تا با فراهم آوردن عوامل انگیزشی شناخته شده به کمیت و کیفیت بازدهی کاری آنها افزوده شده و از اتلاف وقت و انرژی جلوگیری به عمل آید تا از طریق افزایش بهره وری آنان در نهایت جوامع روستایی بتوانند بهترین عملکرد چه از لحاظ اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی را داشته باشند . در این زمینه پژوهش حاضر قصد دارد به بررسی سازه های مؤثر بر انگیزش شغلی مددکاران ترویجی بپردازد .

پیشینه تحقیق :

پژوهشگران گوناگونی سعی نموده اند مددکاران ترویجی را مورد توجه و بررسی قرار داده ، برخی از آنها مطالعات و پژوهشهای خود را پیرامون بررسی و شناخت ویژگیها و صفات روانشناختی مددکاران متمرکز کرده اند و برخی از آنها در زمینه کارهای اجرایی آنها به تحقیق و پژوهش پرداخته اند . در پژوهشی که در ارتباط با اثر بخشی مددکاران در آذربایجان غربی انجام گرفته است ، پژوهشگران به این نتیجه رسیده اند که فعالیت مددکاران فعال در محدوده مطالعاتشان اثر بخش بوده و ۷۲/۹ درصد از زنان روستایی ، اثر بخشی این فعالیتها را ، در حد زیاد و بسیار زیاد ارزیابی کرده اند (بنکدار و هاشمی ، ۱۳۸۳) . در گامیبا ، با هدف توانمند کردن کشاورزان در بکارگیری تکنولوژیهای جدید ، برنامه ای به اجرا در آمده که در آن از مددکاران ترویجی استفاده شده است و عمده موفقیت برنامه اجرا شده را مرهون مشارکت مددکاران ارزیابی کرده اند (theres , 2003) . هورن و وارن ، در سه کشور فیلیپین ، اندونزی و ویتنام

در یافتند که پذیرش سریع تکنولوژی، در گرو مشارکت کشاورزان بوده و این مددکاران هستند که زمینه های مشارکت کشاورزان را فراهم می کنند (Horner & Warner , 1984) . پژوهشی انجام شده در کشور یمن، بر نقش برجسته ای که مددکاران برای انتشار تکنولوژیهای مرتبط با آبیاری در این کشور داشته اند تاکید بسیار می کند (امینی ، ۱۳۸۷) . در مطالعه ای که در بتسوانا انجام شده است ، مددکاران ترویجی و رهبران روستایی را سرچشمه اطلاعات کشاورزان در زمینه های مختلف کشاورزی ، سلامتی ، استخدام و نظایر آن دانسته و در کل آنها را افرادی کارا برای افزایش آگاهی روستاییان از موضوعات مرتبط با نیازهای اساسی زندگیشان تشخیص داده است (Mooko , 2005) . پژوهش دیگری نیز مؤید این است که در پاکستان ، از دهه ۱۹۵۰ ، به منظور مشارکت بیشتر روستاییان و افزایش کیفی و کمی زندگی مردم ، تعاونی های روستایی ایجاد شده و موفقیت این تعاونیها را بیش از هر چیز در گرو فعالیت مددکاران دانسته ، تاکید می کند که هر کجا از مددکاران استفاده شده است ، این تعاونیها توانسته اند به عنوان منبعی بارز در سطح جامعه عمل کنند (Anonymous , 2003) . از جمله مطالعاتی که در ایران در ارتباط با مددکاران ترویجی انجام شده است پژوهش امینی و شاهسون است که نشان می دهد عامل وجود فعالیتهای مشارکتی در روستا ، وضعیت اقتصادی مددکار و آموزشهای منظمی که به مددکاران داده می شود در موفقیت آنها برای پیشبرد برنامه های ترویجی و توسعه روستایی مؤثر می باشد (امینی ، ۱۳۸۷) . کارجویان نیز در بررسی و شناسایی عوامل تاثیرگذار بر مشارکت مددکاران در فعالیتهای آموزشی ترویجی در شهرستان تالش ، به این نتیجه رسیده است که بین متغیرهای مستقل آموزش ، احساس مسؤلیت ، مشوقها ، ملاقات با مروج ، دسترسی به نشریات آموزشی ترویجی و سابقه مددکاری ، با متغیر وابسته مشارکت مددکاران ترویجی در فعالیتهای آموزشی - ترویجی ، رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد (کارجویان ، ۱۳۷۵) . در پژوهشی که مدیریت ترویج کشاورزی کشور در سال ۱۳۷۴ با هدف ارزشیابی مددکاران کل کشور به اجرا درآورد ، مناسبترین سطح تحصیل برای مددکاران را حداقل سیکل و مناسبترین شغل برای آنها را دامداری دانسته است . همچنین ویژگیهایی همچون تحصیلات بالا ، با تجربه بودن ، ریش سفید بودن ، دامدار بودن و جوان بودن ، بیشترین امتیاز را در این پژوهش برای موفقیت مددکاران داشته است (روشنایی ، ۱۳۷۴) . در مجموع ، مرور پیشینه این تحقیق حکایت از این می کند که ایده استفاده از مددکاران ترویجی ، از دیرباز در بین مجریان برنامه های توسعه روستایی و کشاورزی مطرح بوده است . بنابراین شناخت عوامل مؤثر در ایجاد انگیزش شغلی مددکاران ترویجی از ضرورت هایی است که می تواند در افزایش بهره وری رضایت شغلی و برنامه ریزی موفق در ایجاد محیطی پرشور و مفید در جوامع روستایی کمک کننده باشد .

مواد و روشها :

تحقیق حاضر از نوع توصیفی - همبستگی (descriptive correlation) است ، زیرا از یک سو به توصیف آماره ها می پردازد و از سوی دیگر ، میزان و نوع رابطه بین متغیر های پیش بین و ملاک را تعیین می نماید که با بهره گیری از فن پیمایشی (survey) انجام شده است . جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه مددکاران ترویجی استان خراسان جنوبی که شامل ۳۲۳ نفر هستند ، می باشد . مددکاران ترویجی افرادی هستند که به خبره فنی روستایی و عشایری منتخب مردم مشهور می باشند که دارای تجربه و مهارت در بخش کشاورزی بوده و در یک تعامل با مروجان و کارگزاران و مولدین کشاورزی نسبت به نشر دانش فنی گام بر می دارند . بنابراین با توجه به ویژگی هایی که یک فرد خبره در آموزش کشاورزی باید دارا باشد از جمله نوع مسؤلیت و سوابق کاری تجربی مفید که معمولاً منجر به محدودیت تعداد آنها می شود ، با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی تعداد ۱۵۳ نفر از آنها به عنوان نمونه های آماری تعیین گردید (n=153) . همچنین ابزار استفاده شده در این تحقیق پرسشنامه می باشد که جهت اطمینان از

روایی پرسشنامه ، پس از تهیه پرسشنامه مقدماتی ، پرسشنامه در اختیار اساتید روانشناسی و ترویج و آموزش کشاورزی قرار گرفت و سپس نظرات اصلاحی آن اعمال گردید و در نهایت سؤالات مربوط به هر پرسشنامه تعیین و تنظیم گردید. برای تعیین پایایی ابزار تحقیق ، آزمون راهنما و مقدماتی صورت گرفت و با داده های کسب شده و با استفاده از فرمول ویژه ضریب آلفای کرونباخ در نرم افزار spss پایایی پرسشنامه تحقیق ۸۶٪ بدست آمد که نشاندهنده پایایی مناسب می باشد . در این پژوهش پس از جمع آوری و دسته بندی داده ها با استفاده از نرم افزار spss از روش آمار توصیفی و آمار استنباطی به منظور تجزیه و تحلیل داده ها استفاده گردید .

نتایج و بحث :

بر اساس یافته های پژوهش ، میانگین سنی مددکاران ترویجی در حدود ۴۵ سال است که حداقل سن ۱۸ سال و حداکثر آن ۸۰ سال می باشد . میانگین سابقه سکونت در روستا ۳۰ سال است که نشان می دهد اکثر مددکاران ترویجی بومی روستاهای محل کار خود می باشند . میانگین تجربه کار کشاورزی مددکاران ترویجی مورد مطالعه ، ۲۷ سال می باشد که حداقل و حداکثر آن ۲ تا ۷۰ سال می باشد . همچنین تجربه در حرفه مددکار ترویجی آنها ۱۱ سال می باشد که بین ۱ تا ۲۰ سال متفاوت است . بعلاوه میانگین مالکیت اراضی کشاورزی (باغی و زراعی) این گروه ، ۲۳/۷ هکتار می باشد که حداقل مالکیت یک هکتار و حداکثر مالکیت ۲۰۰ هکتار اراضی کشاورزی را دارا می باشند . همچنین بطور متوسط ۹۶ راس دام را دارا می باشند که بین ۰ تا ۶۵۰ راس دام متفاوت می باشد . از طرفی بر اساس جدول (۱) ، میانگین درآمد مددکاران ترویجی مورد مطالعه حدود ۲۴۶ هزار تومان می باشد که این گروه حداقل ۱۵۰ و حداکثر ۵۰۰ هزار تومان درآمد دارند .

جدول شماره (۱) : ویژگیهای فردی مددکاران ترویجی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
سن	۴۵	۱۱/۷۵	۱۸	۸۰
سابقه سکونت در روستا	۳۰	۹/۲۵	۱۲	۸۰
تجربه کار کشاورزی	۲۷/۳۰	۱۴/۵۲	۲	۷۰
تجربه حرفه مددکاری	۱۱	۱۰/۸۰	۱	۲۰
مالکیت اراضی کشاورزی	۲۳/۷	۲۳/۰۳	۱	۲۰۰
وضعیت مالکیت دام	۹۶	۱۰۲	۰	۶۵۰
درآمد (هزار تومان)	۲۴۶	۵۴۵	۱۵۰	۵۰۰

بر اساس جدول شماره (۲) ، ۵۶/۶ درصد افراد مورد مطالعه را گروه مردان و ۴۸/۸ درصد افراد مورد مطالعه را گروه زنان تشکیل می دهند . بررسی وضعیت تحصیل مددکاران ترویجی نشان می دهد که بیشترین فراوانی تحصیلی مددکاران ، به ترتیب: ۳۲/۶ درصد افراد تحصیلات متوسطه ، ۳۲/۶ درصد افراد تحصیلات در حد خواندن و نوشتن ، ۲۰/۲ درصد افراد تحصیلات راهنمایی ، ۹/۸ درصد افراد تحصیلات دیپلم و بالاتر و ۴/۵ درصد افراد هم کلا بیسواد بودند

جدول شماره (۲) : توزیع فراوانی متغیرهای کیفی (اسمی) افراد مورد مطالعه

متغیر	گروه	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۷۹	۵۱/۶
	زن	۷۴	۴۸/۴
تحصیلات	بی سواد	۷	۴/۵
	خواندن و نوشتن	۵۰	۳۲/۶
	راهنمایی	۳۱	۲۰/۲
	متوسطه	۵۰	۳۲/۶
	دیپلم و بالاتر	۱۵	۹/۸
وضعیت تاهل	مجرد	۴۰	۲۶/۱
	متاهل	۱۱۳	۷۳/۸
شغل اصلی	زارع	۵۰	۳۲/۶
	دامدار	۳۰	۱۹/۶
	باغدار	۶۰	۳۹/۲
	ترکیبی از هر	۱۳	۸/۵

		سه	
--	--	----	--

اولویت بندی زمینه های مشارکت مددکاران ترویجی در فعالیتهای ترویجی :

بر اساس یافته های پژوهش ، در زمینه مشارکت مددکاران ترویجی در فعالیتهای ترویجی ، تماس انفرادی برای هماهنگی برنامه های جهاد کشاورزی در اولویت اول و توزیع مجلات و خبرنامه ها در اولویت آخر قرار دارد . بدین منظور که بیشترین عملکرد مددکاران ترویجی در برقراری تماس با جهاد کشاورزی برای هماهنگی برنامه ها می باشد و به ترتیب برگزاری کلاس آموزشی ، تماس انفرادی برای ارایه اطلاعات یا خدمات فنی ، ایجاد مزارع نمایشی ، نمایش فیلم ، سرپرستی بازدیدهای روستاییان ، مکاتبات اداری با جهاد کشاورزی برای حل مشکلات روستاییان و توزیع مجلات و خبرنامه ها در اولویتهای بعدی قرار دارد .

جدول شماره(۲) : توزیع فراوانی متغیرهای کیفی (اسمی) افراد مورد مطالعه

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	فعالیهای ترویجی
۱	۲۸/۷	۱/۰۸۰	۳/۷۵۹	تماس انفرادی برای هماهنگی برنامه های جهاد کشاورزی
۲	۳۱/۹	۱/۲۲۵	۳/۸۳۹	برگزاری کلاس آموزشی
۳	۳۳/۵	۱/۲۲	۳/۶۴۹	تماس انفرادی برای ارایه اطلاعات یا خدمات فنی
۴	۳۴/۵	۱/۷۷۷	۳/۴۱۱	ایجاد مزارع نمایشی
۵	۳۷/۷	۱/۳۴۱	۳/۵۵۸	نمایش فیلم
۶	۴۲/۴	۱/۳۱۹	۳/۱۱۰	سرپرستی بازدیدهای روستاییان
۷	۴۳	۱/۳۳۰	۳/۰۹۶	مکاتبات اداری با جهاد کشاورزی برای حل مشکلات روستاییان
۸	۴۳/۱	۱/۳۶۸	۳/۱۷۳	توزیع مجلات و خبرنامه ها

اولویت بندی منابع اطلاعاتی و کانالهای اطلاع رسانی استفاده شده توسط مددکاران ترویجی :

بر اساس اطلاعات بدست آمده از تحقیق ، از نظر مددکاران ترویجی در رابطه با استفاده از منابع اطلاعاتی و کانالهای اطلاع رسانی ، شرکت در برنامه های آموزشی کشاورزی اداره جهاد کشاورزی در اولویت اول و تماشای فیلم های ویدیویی کشاورزی و تماشا کردن برنامه های تلویزیونی کشاورزی در اولویتهای دوم و سوم قرار دارند. همچنین استفاده از کامپیوتر و اینترنت در اولویت آخر از دیدگاه مددکاران ترویجی قرار دارد. (جدول ۴)

جدول شماره (۴) : اولویت بندی منابع اطلاعاتی و کانالهای اطلاع رسانی استفاده شده توسط مددکاران ترویجی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	منابع اطلاعاتی / کانال ارتباطی
۱	۲۰/۴	۰/۸۵۰	۴/۱۷۳	شرکت در برنامه های آموزشی کشاورزی اداره جهاد کشاورزی
۲	۲۰/۹	۰/۸۶۱	۴/۱۱۹	تماشای فیلم های ویدیویی کشاورزی
۳	۲۳	۰/۸۴۱	۳/۶۶۰	تماشا کردن برنامه های تلویزیونی کشاورزی
۴	۲۳/۷	۰/۸۹۵	۳/۷۸۲	گوش دادن به برنامه های رادیویی و تلویزیونی کشاورزی
۵	۲۵/۳	۰/۹۳۵	۳/۷۰۳	خواندن روزنامه یا مجله کشاورزی
۶	۲۵/۸	۰/۹۷۶	۳/۷۸۵	تماس تلفنی با مروج دولتی
۷	۲۶/۳	۰/۹۴۸	۳/۶۰۳	خواندن کتابهای کشاورزی
۸	۲۶/۶	۰/۸۷۷	۳/۸۷۵	تماس با مروجان دولتی
۹	۳۲/۸	۰/۹۷۷	۲/۹۷۷	امانت گرفتن کتابهای کشاورزی از کتابخانه روستا
۱۰	۳۷/۷	۰/۹۶۹	۲/۵۶۹	استفاده از کامپیوتر و اینترنت

اولویت بندی مهارت بکارگیری وسایل کمک آموزشی :

بر اساس یافته های پژوهش ، از دیدگاه مددکاران ترویجی ، بالاترین اولویت در مهارت بکارگیری وسایل کمک آموزشی ، استفاده از دستگاه ویدیو سی دی می باشد و پایینترین رتبه ، مربوط به به مهارت بکارگیری پروژکتور پاورپوینت است ، زیرا استفاده از این وسیله کمک آموزشی در آموزش روستاییان از کارایی کمتری نسبت به دیگر روشهای آموزشی به دلیل نبود امکانات لازم مربوط به آن برخوردار است . همچنین استفاده از دوربین عکاسی ، روزنامه دیواری و ساخت پوستر ، اولویتهای دوم تا چهارم را در بر می گیرند . (جدول ۵)

جدول شماره (۵) : اولویت بندی مهارت بکارگیری وسایل کمک آموزشی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	وسيله کمک آموزشی
۱	۴۷/۵	۱/۱۷۲	۲/۴۶۷	دستگاه ویدیو و سی

				دی
۲	۴۹/۱	۱/۰۷۴	۲/۱۹۰	دوربین عکاسی
۳	۵۰/۲	۱/۰۳۳	۲/۰۵۴	روزنامه دیواری
۴	۵۱/۳	۰/۹۶۹	۱/۸۹۰	ساخت پوستر
۵	۵۱/۳	۰/۹۶۹	۱/۸۹۰	کامپیوتر
۶	۵۱/۴	۱/۱۷۲	۲/۲۸۰	دوربین فیلم برداری
۷	۵۱/۹	۰/۹۰۴	۱/۷۴۲	پروژکتور اورهد
۸	۵۲	۱/۱۳۹	۲/۱۹۳	پروژکتور اسلاید
۹	۵۲/۱	۱/۰۳۱	۱/۹۷۷	ویژولایزر
۱۰	۵۷/۴	۱/۱۰۵	۱/۹۲۶	پروژکتور پاورپوینت

اولویت بندی محرکهای انگیزش شغلی مددکاران ترویجی :

در جمع بندی کلی از نظرات مددکاران ترویجی می توان نتیجه گرفت که ، مفید بودن انجام فعالیت ترویجی برای پیشرفت روستا و بهتر شدن زندگی روستاییان در اولویت بندی محرکهای انگیزش شغلی مددکاران ترویجی در اولویت اول قرار دارد به عبارتی دیگر می توان گفت مفید بودن برای روستاییان و کمک به آنها در انجام امور روزمره زندگیشان یکی از محرکهای مهم در انگیزش شغلی مددکاران ترویجی می باشد که می توان با بوجود آوردن شرایط بهتر برای گروه ، انگیزش شغلی آنها را افزایش داد . همچنین فرصت بیشتر برای پیشرفت بدلیل همکاری با اداره ترویج از محرکهای انگیزشی ای است که اولویت آخر را به خود اختصاص داده است . بعلاوه ، لذت بردن از حل مشکلات اطلاعاتی و آموزشی کشاورزان ، علاقه زیاد به برقراری ارتباط با سایر مروجان و کشاورزان نیز از محرک های انگیزشی است که اولویت های دوم و سوم را به خود اختصاص داده است . (جدول ۶)

جدول شماره (۶) : اولویت بندی محرک های انگیزش شغلی مددکاران ترویجی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	محرکها
۱	۱۰/۶۲	۰/۵۱	۴/۸۰	مفید بودن انجام فعالیت ترویجی برای پیشرفت روستا و بهتر شدن زندگی روستاییان
۲	۱۰/۶۳	۰/۵۰	۴/۷۰	لذت بردن از حل مشکلات اطلاعاتی و آموزش کشاورزان
۳	۱۰/۸۵	۰/۵۱	۴/۷۰	علاقه زیاد به برقراری ارتباط با سایر مروجان و کشاورزان
۴	۱۱/۰۶	۰/۴۹	۴/۴۳	علاقه به شرکت و تبادل نظر در جلسات ترویج
۵	۱۱/۵۷	۰/۵۳	۴/۵۸	لذت کار کردن با دیگران

۶	۱۲/۲۲	۰/۵۵	۴/۵۰	لذت بردن از همکاری با اداره ترویج
۷	۱۲/۴۱	۰/۵۴	۴/۳۵	احساس راحتی در انجام کارهای ترویجی
۸	۱۲/۷۰	۰/۵۵	۴/۳۳	کسب دانش و آگاهی در قبال همکاری با ترویج
۹	۱۳/۵۳	۰/۶۲	۴/۵۸	تجربیات متنوع و جدید ناشی از شغل مروجی
۱۰	۱۶/۱۷	۰/۷۱	۴/۳۹	افزایش کارایی از طریق مشارکت بیشتر در تصمیم گیریها
۱۲	۲۰/۳۲	۰/۸۷	۴/۲۸	فرصت بیشتر برای پیشرفت به دلیل همکاری با اداره ترویج

بر اساس طیف لیکرت : ۱- کاملاً مخالف ۵- کاملاً موافق

همبستگی بین متغیرهای مستقل و انگیزش شغلی مددکاران ترویجی:

متغیرهای سابقه سکونت در روستا ، سابقه کار کشاورزی ، سابقه مددکاری ، درآمد ، میزان اراضی کشاورزی و سن از نوع داده های فاصله ای و نسبی بودند و متغیرهای مشارکت در فعالیت های اجتماعی ، میزان استفاده از منابع اطلاعاتی ، مهارت در بکارگیری وسایل کمک آموزشی و علاقه مندی در انجام فعالیت ها در زمینه کشاورزی تماماً از نوع داده های رتبه ای بودند که برای تعیین رابطه آنها با متغیر وابسته انگیزش شغلی مددکاران ترویجی از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است . جدول شماره (۷) میزان همبستگی متغیرها با همدیگر و سطح معنی داری آنها را نشان می دهد . بر اساس نتایج حاصل از تحقیق ، بین متغیرهای سن ، سابقه کار کشاورزی ، سابقه مددکاری ، میزان اراضی کشاورزی ، مشارکت در فعالیتهای اجتماعی و علاقه مندی در انجام فعالیتها در زمینه کشاورزی و متغیر انگیزش شغلی مددکاران ترویجی با ۹۹ درصد اطمینان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد . یعنی افزایش میزان سن ، سابقه مددکاری ، سابقه کار کشاورزی ، میزان اراضی کشاورزی ، مشارکت در فعالیتهای اجتماعی و علاقه مندی در انجام فعالیتها در زمینه کشاورزی باعث افزایش انگیزش شغلی مددکاران ترویجی می گردد . همچنین بین متغیرهای سابقه سکونت در روستا و درآمد و متغیر انگیزش شغلی مددکاران ترویجی با ۹۵ درصد اطمینان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد . از طرفی بین متغیرهای میزان استفاده از منابع اطلاعاتی و مهارت در بکارگیری وسایل کمک آموزشی و متغیر انگیزش شغلی مددکاران ترویجی هیچ رابطه آماری معنی داری مشاهده نشد .

جدول شماره (۷) : رابطه بین متغیرهای مستقل و انگیزش شغلی مددکاران ترویجی

متغیر اول	مقیاس	متغیر دوم	مقیاس	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
سن	فاصله ای	رتبه ای	نسبی	** ۰/۴۰۲	۰/۰۰۰
سابقه سکونت در روستا	نسبی			** ۰/۲۰۷	۰/۰۱۰
سابقه کار کشاورزی	نسبی			** ۰/۲۵۰	۰/۰۰۲
سابقه مددکاری	نسبی			** ۰/۲۲۰	۰/۰۰۷

درآمد	نسبی				۰/۱۹۷ *	۰/۰۱۶
میزان اراضی کشاورزی	نسبی				۰/۲۶۶ **	۰/۰۰۱
مشارکت در فعالیت های اجتماعی	رتبه ای				۰/۳۵۲ **	۰/۰۰۰
میزان استفاده از منابع اطلاعاتی	رتبه ای				۰/۱۴۹	۰/۰۷۰
مهارت در بکارگیری وسایل کمک آموزشی	رتبه ای				۰/۱۵۶	۰/۰۵۶
علاقه مندی در انجام فعالیتها در زمینه کشاورزی	رتبه ای				۰/۳۶۳ **	۰/۰۰۰

**معنی داری در سطح ۰/۰۱

*معنی داری در سطح ۰/۰۵

تحلیل رگرسیون متغیر های تبیین کننده تغییرات متغیر وابسته انگیزش شغلی مددکاران ترویجی :

برای پیش بینی تغییرات متغیر وابسته انگیزش شغلی مددکاران ترویجی از طریق متغیر های مستقل و همچنین تعیین سهم هر یک از متغیر های مستقل در تغییرات متغیر وابسته از تحلیل رگرسیون به شیوه گام به گام استفاده شده است . نتایج حاکی از آن است که متغیر های "سن" ، " مشارکت در فعالیت های اجتماعی " و علاقه مندی در انجام فعالیت های کشاورزی ۵۹ درصد از تغییرات در انگیزش شغلی مددکاران ترویجی را تبیین می کند . جای شکی نیست که حداقل شرط لازم برای انجام موفقیت آمیز هر کاری ، از جمله فعالیت های مددکاران ترویجی آرامش ، اطمینان و ایجاد بستر های مناسب مادی و معنوی مناسب برای انجام فعالیت است . در واقع مددکاران برای شروع به کار ، باید از پیش زمینه های لازم و یا داشتن یک شغل با حقوق مناسب و همچنین از حمایت خانواده و دوستان و نیز از حمایت سازمان برخوردار باشند، تا هم انگیزه برای فعالیت و اطمینان به اثربخشی و قدرت ریسک پذیری کار را داشته باشند و هم آرامش روحی و روانی لازم را بدست آورند . علاقه مندی در انجام فعالیت های کشاورزی زمینه ساز ، همراهی ، همدلی و همکاری افزونتری شده و در نتیجه بستر لازم را برای موفقیت در امر کشاورزی از طریق فعالیت های مددکاری مددکاران را فراهم می سازد . داده های جدول (۸) نشان می دهد که سن ، بیشترین تاثیر را بر انگیزش شغلی مددکاران گذارده است . همچنین متغیر های مشارکت در فعالیت های اجتماعی و علاقه مندی در انجام فعالیت های کشاورزی ، متغیر هایی هستند که به ترتیب بیشترین تاثیر را در انگیزش شغلی مددکاران داشته اند . در مجموع نتایج تحلیل رگرسیون به شیوه گام به گام مؤید این است که متغیر های سن ، مشارکت در فعالیت های اجتماعی و علاقه مندی در انجام فعالیت های کشاورزی ، حدود ۶۰٪ از واریانس متغیر وابسته انگیزش شغلی مددکاران ترویجی را تبیین نموده است . بدین ترتیب می توان با قرار دادن این سه متغیر در معادله رگرسیون انگیزش شغلی مددکاران ترویجی را بدست آورد .

$$R = 0.77$$

$$R^2 = 0.5929$$

$$R^2_{Adj} = 0.56$$

علاقه مندی به انجام فعالیت های کشاورزی = X3 مشارکت در فعالیت های اجتماعی = X2 سن = X1

$$y = 127.502 + 0.373(\text{سن}) + 0.252(\text{مشارکت در فعالیت های اجتماعی}) + 0.363(\text{فعالیت های کشاورزی})$$

جدول شماره (۸) : تحلیل رگرسیون منغیبرهای تبیین کننده تغییرات متغیر وابسته انگیزش شغلی مددکاران ترویجی

متغیرها	B	S.E	Beta	سطح معنی داری
عدد ثابت	۱۲۷/۵۸۲	۳/۹۱	-----	۰/۰۰۰
سن	۰/۳۷۳	۰/۰۶	۰/۷۰۱	۰/۰۰۰
مشارکت در فعالیت های اجتماعی	۰/۲۵۲	۰/۱۰	۰/۳۴۸	۰/۰۰۱
علاقه مندی در انجام فعالیت های کشاورزی	۰/۳۶۳	۰/۰۹	۰/۲۶۹	۰/۰۱۱

پیشنهادهات :

در مجموع و از ماحصل بررسی و تحلیل داده های بدست آمده از میدان پژوهش ، نکات زیر را در جهت افزایش انگیزش شغلی مددکاران ترویجی خاطر نشان می سازیم :

- بر اساس یافته های پژوهش ، از دیدگاه مددکاران ترویجی ، بالاترین اولویت در مهارت بکارگیری وسایل کمک آموزشی استفاده از دستگاه ویدیو سی دی بود . لذا پیشنهاد می شود که امکانات بیشتری در اختیار مددکاران ترویجی قرار گیرد تا بتوانند از دیگر وسایل کمک آموزشی نظیر پروژکتور پاورپوینت و پروژکتور اورهد نیز در امر آموزش استفاده نمایند .
- با توجه به اینکه شرکت در برنامه های آموزشی کشاورزی اداره جهاد کشاورزی در اولویت اول در استفاده از منابع اطلاعاتی و کانال های اطلاع رسانی قرار دارد . بنابراین توصیه می شود محتوای این دوره های آموزشی را غنی سازی نمود تا با انتقال آن به مددکاران ترویجی روند رو به رشدی در جامعه روستایی در امور اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی آنها داشته باشیم .
- برای ارتقاء مشارکت مددکاران ترویجی در فعالیت های ترویجی پیشنهاد می گردد که بر مقبولیت اجتماعی آنها تاکید شود . یعنی افرادی برای این شغل انتخاب شوند که در جامعه روستایی سرشناس باشند و مردم آنها را قبول داشته باشند .
- از آنجایی که مفید بودن انجام فعالیت های ترویجی برای پیشرفت روستا و بهتر شدن زندگی روستاییان اولویت اول محرک های انگیزش شغلی مددکاران ترویجی را شامل می شود، لذا توصیه می شود که دوره های آموزشی متنوعی را تدارک دید تا مددکاران بتوانند در ان شرکت کنند و دانش خود را افزایش دهند و در راستای بهتر شدن زندگی روستاییان بکار گیرند .
- از آنجا که ۵۷،۳ درصد از مددکاران ترویجی مورد مطالعه تحصیلات زیر دیپلم دارند ، لذا توصیه می شود که با ایجاد شرایط مساعد برای ادامه تحصیل و ارتقای مرتبه شغلی آنها ، انگیزش شغلی آنها را افزایش داد .

- در ارتباط با انتخاب مددکاران ، توصیه می شود از میان افرادی انتخاب شوند که به لحاظ اقتصادی کمتر دغدغه معیشت خود و یا خانواده خود را داشته باشند ، زیرا گرفتاری اقتصادی مددکاران به کاهش اثربخشی فعالیت آنها منجر شده و یا اینکه اصولاً فعالیت مددکاران را به تعطیلی می کشاند .
- به منظور افزایش کارایی مددکاران ، باید ، با ایجاد بستر های مناسب مادی شرایطی را بوجود آورد که مددکاران دغدغه مالی نداشته باشند تا انگیزه آنها برای ادامه فعالیت افزایش یابد .
- یافته های پژوهش نشان می دهد که سن ، بیشترین تاثیر را بر انگیزش شغلی مددکاران ترویجی گذاشته است و به ترتیب بعد از آن شرکت در فعالیت های اجتماعی و علاقه مندی به انجام فعالیت های کشاورزی متغیر های تاثیر گذار بر انگیزش شغلی مددکاران ترویجی می باشد . با افزایش سن ، شخصیت افراد ثبات بیشتری یافته و قدرت انطباق و سازگاری آنها با مسایل نیز بیشتر می شود . لذا توصیه می شود که از افرادی برای این شغل استفاده شود که علاقه مند به شرکت در فعالیت های اجتماعی و کشاورزی باشند واز لحاظ شرایط سنی به ثبات شخصیتی رسیده باشند تا بتوانند برای جامعه روستایی مفید و مثمر ثمر باشند.
- همچنین سابقه کار کشاورزی ، دامنه درگیری در فعالیت های کشاورزی ، علاقه مندی آنها به رفع مشکلات کشاورزان دیگر و نگرش آنها نسبت به اداره ترویج و کارشناسان کشاورزی از دیگر عواملی است که می تواند در انتخاب مددکاران ترویجی به آن توجه شود و بر انگیزش شغلی آنها تاثیر گذار باشد .

منابع :

- ۱- بنگدار ، ط . و ی . هاشمی (۱۳۸۳) . مروجین زن روستایی (بررسی اثر بخشی آنان در آذربایجان غربی) ، ماهنامه جهاد ، شماره ۲۶۵ ، صص ۲۷-۳۳
- ۲- روشنایی ، ع (۱۳۷۴) . ارزشیابی مروجین روستایی ، طرح پژوهشیو مشارکت دولتی ،مدیریت ترویج و مشارکت دولتی ، تهران .
- ۳- کارجویان ، س (۱۳۷۵) . بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت مددکاران ترویجی در فعالیت های آموزشی - ترویجی شهرستان تالش . پایان نامه کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی ، دانشکده کشاورزی ، دانشگاه تربیت مدرس ، تهران
- ۴- بی نام ، (۱۳۸۰) . طرح تقویت شبکه ملی ترویج : پروژه مددکاران ترویجی . انتشارات وزارت جهاد کشاورزی (معاونت ترویج و نظام بهره برداری) .
- ۵- بخشی ، ح و د ، نوروزی (۱۳۸۳) . عوامل مؤثر بر ایجاد انگیزش شغلی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان ، مجله آموزش در علوم پزشکی ، شماره ۱۲ ، صص ۳۰-۳۷ .
- ۶- شفیع زاده ، ع (۱۳۸۱) . بررسی عوامل انگیزش شغلی معلمان مرد تربیت بدنی ، مجله حرکت ، شماره ۱۴ ، صص ۵۳-۶۷ .

- ۷- امینی، ا و م، شاهسون (۱۳۸۷). ارزیابی موفقیت مددکاران ترویجی زن در استان اصفهان و عوامل مؤثر در آن، فصلنامه علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی، سال دوازدهم، شماره ۴۶، صص ۲۵۵-۲۷۰.
- ۸- پاشا شریفی، ح و ن، شریفی (۱۳۸۰). روشهای تحقیق در علوم رفتاری (چاپ اول)، تهران: انتشارات سخن
- ۹- شریعت زاده، م و دیگران (۱۳۸۵). نظرات کارشناسان آموزش کشاورزی پیرامون اهداف، برنامه ها و فرآیند جذب فراگیران نظام آموزش متوسطه کشاورزی

10. Davis K, Newstrom J. Human behavior at work: organizational behavior. 8th ed. New York: McGraw Hill Co.1980.

11. Gawel JE. Herzberg's theory of motivation and Maslow's hierarchy of needs. Washington: ERIC Clearinghouse on

12- Assessment and Evaluation. 1997. [cited 2004 sep. 10]. Available from:
<http://chiron.valdosta.edu/whuitt/files/herzberg.html>

13- Anonymous.2001. NS department of agricultural and fisheries . " history of education services branch ".available onlin <http://www.gov.ns.ca/nsaf/elibrary/archive/eshistory/chap5.htm>.

14- Anonymous. 2003.Operationalizing agricultural reform in south asia? A case study of Pakistan,ministry of agriculture of india,available online <http://worldbank.org/wbi/sdruralpoverty/ag-extention/plenary/pakistan>.

15- mooko, N.P.2005. The information behaviors of rural women in Bostswana. Library & information Sci.Res.27:115-127

16-Horne ,P,and S.Werner .1998.participatory approaches to sgricultural technology development in sloping land .available online.<http://www.agent.org/library/eb456.html>.

17-Theres .S.M.2003.Wealth ranking in the Gambia :wich households participated in the FITT programme?available online . http://www.iied.orgNR/agbioliv/pla_notes/pla_backissues/documents/plan_01502.PDF.